

1st gana dhatus – examples worked out by category.

(Thanks to Srimati Vasudha Chavali, Austin)

Dhatus with Final इक्

Final इकारान्त + ईकारान्त

एचोऽयवायावः

इ/ई -> ए

ए -> अय

क्षि -> क्ष् + इ + अ + ति -> क्षे + अ + ति -> क्ष् + अय् + अ + ति -> क्षय् + अ + ति -> क्षयति

जि -> जि + अ + ति -> जे + अ + ति -> ज् + अय् + अ + ति -> जय् + अ + ति -> जयति

श्रि -> श्रे + अ + ति -> श्र् + अय् + ति/ ते -> श्रयति /ते

स्मि -> स्मे + अ + ते -> स्मयते

डी -> डे + अ + ति -> डय + ते -> डयते

नी -> ने + अ + ते/ति -> नय + ते/ति -> नयते/ति

Final उकारान्त + ऊकारान्त

उ /ऊ -> ओ

ओ -> अव्

भू -> भू + अ + ति -> भो + अ -> भव् + अ + ति -> भवति

द्रु -> द्रु + अ + ति -> द्रो + अ + ति -> द्रव् + अ + ति -> द्रवति

सु -> सु + अ + ति -> सो + अ + ति -> स्रव् + अ + ति -> स्रवति

पू -> पू + अ + ति -> पो + अ + ते -> पव् + अ + ते -> पवते

Final ऋकारान्त + ॠकारान्त

धृ -> धर् + अ + ति -> धरति/धरते

भृ -> भर् + अ + ति -> भरति / ते

सृ -> सर् + अ + ति -> सरति

स्मृ -> स्मर् + अ + ति -> स्मरति

हृ -> हर् + अ + ति -> हरति

तृ -> तर् + अ + ति -> तरति

Final ए, ऐ, ओ, औ – No guna as it is not इक्, just sandhi rules apply

ए -> अय्

ऐ -> आय्

ओ -> अव्

औ -> आव्

दे -> दय् + अ + ते -> दयते

वे -> वयते/ वयति

धे -> धयति

कै -> कायति

गै -> गायति

ग्लै -> ग्लायति

त्रै -> त्रायते

ध्यै -> ध्यायति

म्लै -> म्लायति

श्रै -> श्रायति

Penultimate (उपधा) short इक्

उपधा = इ (गुण इ -> ए)

चित् -> चित् + अ + ति -> चेतति

स्विद् -> स्विद् + अ + ते -> स्वेदते

सिध् -> सेध् + अ + ति -> सेधति

उपधा = उ (गुण उ -> ओ)

रुच् -> रोच् + अ + ते -> रोचते

शुच् -> शोच् + अ + ति -> शोचति

खुज् -> खोज् + अ + ति -> खोजति

त्रुट् -> त्रोट् + अ + ति -> त्रोटति

च्युत् -> च्योत् + अ + ति -> च्योतति

द्युत् -> द्युत् + अ + ते -> द्योतते

मुद् -> मोद् + अ + ते -> मोदते

बुध् -> बोधति/ते

क्षुभ् -> क्षोभते

शुभ् -> शोभते

क्रुश् -> क्रोशति

पुष् -> पोषति

प्लुष् -> प्लोषति

रुह् -> रोहति

उपधा = ऋ (ऋ -> अर्)

भृज् -> भर् + ज् + अ + ति -> भर्जति

वृत् -> वर् + त् + अ + ते -> वर्तते

वृध् -> वर् + ध् + अ + ति -> वर्धति

कृष् -> कर् + ष् + अ + ति -> कर्षति

वृष् -> वर्षति

Special Cases – which do not yield the correct form with the general rules

ऋ (ऋच्छ्) -> ऋच्छ् + अ + ति -> ऋच्छति

गम् (गच्छ्) -> गच्छ् + अ + ति -> गच्छति

गुप् (गोपाय्) -> गोपाय् + अ + ति -> गोपायति

दा(यच्छ्) -> यच्छति

दृश् (पश्य्) -> पश्यति

पा (पिब्) --> पिबति

यम्(यच्छ्) -> यच्छति

स्था (तिष्ठ्) --> तिष्ठति

कम् (कामय्)-> कामयते

Dhatus which do not qualify for Guna, but otherwise follow the rules

लग् -> लगति

पच् -> पचति

त्यज् -> त्यजति

भज् -> भजति

यज् -> यजति

घट् -> घटते

नट् -> नटति

भट् -> भटति

पठ् -> पठति

क्वण् -> क्वणति

भण् -> भणति

पत् -> पतति

यत् -> यतते

क्वध् -> क्वधति

प्रध् -> प्रधते

मध् -> मधति

व्यध् -> व्यधते

दद् -> ददते

वद् -> वदति

हद् -> हदते

दध् -> दधते

खन् -> खनति/ खनते

जप् -> जपति

तप् -> तपति

त्रप् -> त्रपते

लप् -> लपति

लभ् -> लभते

क्षम् -> क्षमते

नम् -> नमति

रम् -> रमते

वम् -> वमते

व्यय् -> व्ययति/ते
क्षर् -> क्षरति
चर् -> चरति
ज्वर् -> ज्वरति
गल् -> गलति
चल् -> चलति
ज्वल् -> ज्वलति
गल् -> गलति
त्वर् -> त्वरति
दल् -> दलति
फल् -> फलति
स्खल् -> स्खलति
अव् -> अवति
लष् -> लषति/ते
कस् -> कसति
ग्रस् -> ग्रसते
रस् -> रसति
लस् -> लसति
वस् -> वसति/ वसते
दह् -> दहति
रह् -> रहति
हस् -> हसति
वह् -> वहति
अङ्क् -> अङ्कते
टीक् -> टीकते
बुक्क् -> बुक्कति
लोक् -> लोकते
शङ्क् -> शङ्कते
हिक्क् -> हिक्कति/ते
वल्ग् -> वल्गति
लङ्ध् -> लङ्धते
शिङ्ध् -> शिङ्धति

क्षाध् -> क्षाधते
ईक्ष् -> ईक्षते
काङ्क्ष् -> काङ्क्षति
तक्ष् -> तक्षति
धुक्ष् -> धुक्षते
भिक्ष् -> भिक्षते
अञ्च् -> अञ्चति
रक्ष् -> रक्षति
शिक्ष् -> सिक्षते
अर्च् -> अर्चति
याच् -> याचति/ते
लुञ्च् -> लुञ्चति
लोच् -> लोचति
मूर्च्छ् -> मूर्च्छति
लाञ्छ् -> लाञ्छति
वाञ्छ् -> वाञ्छति
अर्ज् -> अर्जति
कूज् -> कूजति
गर्ज् -> गर्जति
गुञ्ज् -> गुञ्जति
तर्ज् -> तर्जति
भाज् -> भाजते
राज् -> राजति/ राजते
सज्ज् -> सज्जते
स्फूर्ज् -> स्फूर्जति
चेष्ट् -> चेष्टते
वेष्ट् -> वेष्टते
कुण्ठ् -> कुण्ठति
लुण्ठ् -> लुण्ठति
शुण्ठ् -> शुण्ठति
क्रिड् -> किडति
कत्थ् -> कत्यते

मन्ध् -> मन्धति
क्रन्द् -> क्रन्दति
कूर्द् -> कूर्दते
नन्द् -> नन्दति
निन्द् -> निन्दति
पर्द् -> पर्दते
मन्द् -> मन्दते
वन्द् -> वन्दते
स्पन्द् -> स्पन्दते
स्यन्द् -> स्यन्दते
स्वाद् -> स्वादते
ह्लाद् -> ह्लादते
एध् -> एधते
बाध् -> बाधते
शुन्ध् -> शुन्धति
स्पर्ध् -> स्पर्धते
क्लीब् -> क्लीबते
क्षीब् -> क्षीबते
चुम्ब् -> चुम्बति
लम्ब् -> लम्बते
गल्भ् -> गल्भते
जृम्भ् -> जृम्भते
रेभ् -> रेभते
सम्भ् -> सम्भते
स्तम्भ् -> स्तम्भते
ईर्ष्य् -> ईर्ष्यति
ताय् -> तायते
कील् -> कीलति
खेल् -> खेलति
फुल्ल् -> फुल्लति
मील् -> मीलति
गर्व् -> गर्वति

जीव् -> जीवति

धाव् -> धावति

सेव् -> सेवते

काश् -> काशते

भ्रंश् -> भ्रंशते

चूष् -> चूषति

भाष् -> भाषते

हेष् -> हेषते

कास् -> कासते

ध्वंस् -> ध्वंसते

भास् -> भासते

रास् -> रासते

शंस् -> शंसति

स्रंस् -> स्रंसते

अर्ह् -> अर्हति

ईह् -> ईहते

ऊह् -> ऊहते

गाह् -> गाहते

गर्ह् -> गर्हते